

Bestuursverslag en jaarrekening 2018

Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze

25 juni 2019

Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze

Telefoon: 0595-424955

Fax: 0595-425131

E-mail: schoolbestuur@lauwerseneems.nl

Website : www.lauwerseneems.nl

Voorwoord directeur-bestuurder

Met genoegen presenteren wij hierbij het bestuursverslag en de jaarrekening van Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze. In 2018 heeft de stichting de doelstellingen uit het Koersplan en uit de daaruit afgeleide jaarplannen verder uitgewerkt. De ontwikkelingen die dat met zich meebracht worden in dit bestuursverslag beschreven. Daarnaast is met de jaarrekening de financiële huishouding van 2018 vastgesteld.

Dit jaarverslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder,

Drs. A. Fickweiler (directeur-bestuurder PO)

Inhoudsopgave Jaarverslag 2018

Inhoudsopgave Jaarverslag 2018	3
1 Organisatieprofiel NBS De Sterren	4
1.1. Bestuursamenstelling en management	4
1.2. Kernactiviteiten	5
1.3. Horizontale verantwoording	6
1.4. Primair proces	6
1.5. Personeel	10
1.6. Middelen	11
2 Continuïteitsparagraaf	11
2.1. Meerjarenprognose	11
2.2. Meerjarenbalans	11
2.3. Financiële kengetallen	12
3 Financiën	16
3.1. Samenvatting exploitatie	16
3.2. Balans 2018	16
3.3. Verschillenanalyse begroting & exploitatie 2018	17
3.4. Verschillenanalyse exploitatie 2018 en 2017	19
4 Verslag van de toeziende bestuursleden	20
Jaarrekening 2018	24

1 Organisatieprofiel NBS De Sterren

1.1. Bestuurssamenstelling en management

NBS De Sterren is een Neutrale Basisschool. Neutraal geeft aan dat wij een school zijn voor alle kinderen ongeacht de verschillende levensovertuigingen en maatschappijvisies van de ouders van onze leerlingen. Alle kinderen zijn dus van harte welkom op de school in Uithuizermeeden. NBS De Sterren is volop in ontwikkeling. Inhoudelijk zijn wij continue bezig het onderwijs aan te passen aan:

- de veilige en uitdagende leeromgeving
- de zelfstandigheid van de kinderen
- de verschillende leerstrategieën

Voor een gedetailleerd overzicht van de inhoudelijke ontwikkeling verwijzen naar de L&E jaarstukken 2018.

Het Stichtingsbestuur van Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze werd in 2017 gevormd door de volgende personen:

Toeziende bestuursleden

In onderstaande tabel staan de toeziende bestuursleden:

Samenstelling toeziende bestuursleden

Naam	Functie
De heer drs. H.G. Hoek	Voorzitter & lid van de auditcommissie, treasurycommissie en remuneratiecommissie.
De heer W.R. Duursema RA	Lid met de portefeuille financiën, lid van de auditcommissie en treasurycommissie.
Mevrouw drs. E.M. Rodenburg	Lid met de portefeuille onderwijs, voorgedragen door MR-HHC, lid van de remuneratiecommissie.
Mevrouw J.J. Kelder MHD	Lid met de portefeuille HRM, voorgedragen door GMR-PO, lid van de remuneratiecommissie.
Mevrouw Mr. M.D.F.H van Herwijnen	Lid met de portefeuille juridische zaken voorgedragen door MR-HHC en GMR-PO, tevens vicevoorzitter & lid van de auditcommissie en remuneratiecommissie.

Bestuur & Management

De heer drs. A. Fickweiler is de directeur-bestuurder.

Scheiden bestuur en toezicht

Het schoolbestuur en het toezicht zijn bij ons functioneel gescheiden. We werken volgens het "one-tiermodel". Essentieel daarbij is dat de toeziende bestuursleden onafhankelijk van de directeur-bestuurders hun toezichthoudende functie uitoefenen. Zij werken in de praktijk als een Raad van Toezicht en een College van Bestuur. Met deze bestuurlijke structuur voldoet L&E aan de verplichting uit de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur'.

1.2. Kernactiviteiten

In 2013 hebben we een nieuw Koersplan voor L&E vastgesteld. In dit plan, dat geldt voor de jaren 2014 tot en met 2018 hebben we de strategische en inhoudelijke koers van L&E vastgelegd. We hebben daarmee richting gegeven aan de ontwikkeling die L&E de komende jaren door zal moeten maken om de kwaliteit van het onderwijs en de continuïteit daarvan in de regio Noord-Groningen te kunnen blijven garanderen. In 2018 hebben wij het vigerende koersplan verlengd tot 2020

Missie en visie

L&E staat voor het bieden van algemeen toegankelijk (openbaar en neutraal bijzonder) en kwalitatief hoogstaand onderwijs met het doel leerlingen maximale ontwikkelingskansen te bieden. Iedere leerling heeft het recht zichzelf te zijn en krijgt de kans om zijn of haar aanleg te ontplooiën. Het is de verantwoordelijkheid van L&E om leerlingen, en medewerkers, een zo goed mogelijke basis te bieden zodat zij hun talenten optimaal kunnen ontplooiën.

In de ogen van L&E kan kwalitatief en hoogstaand onderwijs alleen gegeven worden in een omgeving waar drie elementen terugkomen: veiligheid en stabiliteit, ruimte voor ieder individu en verbondenheid met elkaar en de omgeving. Het is dan ook de missie van L&E om deze elementen terug te laten komen in het onderwijs dat zij biedt.

Kernwaarden Lauwers & Eems

Een stabiele en veilige omgeving

Iedereen heeft een veilige en stabiele basis nodig om te kunnen groeien. Een omgeving die mensen opvangt als het tegen zit, die hen overeind helpt en die richting geeft.

Ruimte voor het individu

Hoe mensen zich ontwikkelen is per persoon verschillend. Ieder mens is uniek. Dat erkennen, respecteren en stimuleren we. Uiteindelijk zal iedere leerling in de toekomst een andere plek in de maatschappij krijgen die past bij zijn of haar aanleg. Ieder kind zal hier dus op een andere manier op voorbereid moeten worden.

Aandacht voor elkaar

Alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kan iemand tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen bouwen wij aan effectieve leer- en leefgemeenschappen.

L&E heeft zich in het Koersplan verbonden aan elf doelstellingen, die geformuleerd zijn vanuit drie invalshoeken: **Identiteit, Kwaliteit en Continuïteit.**

Identiteit heeft betrekking op de kernwaarden van L&E, de uitgangspunten die we centraal willen stellen in ons onderwijsaanbod. Kwaliteit heeft betrekking op de kwaliteit van het primaire proces (het onderwijs) maar zeker ook op de kwaliteit van de medewerkers, bestuurders en toezieende bestuursleden die verbonden zijn aan L&E. Bij continuïteit gaat het om de duurzaamheid van het onderwijsaanbod in de regio en de continuïteit van onze eigen organisatie.

1.3. Horizontale verantwoording

Ten behoeve van de horizontale verantwoording wordt het voorliggende jaarverslag besproken met de medezeggenschapsraad. Een samenvatting van het jaarverslag, het zogenaamde jaarbericht, wordt uitgereikt aan het personeel, extern betrokkenen en wordt gepubliceerd op de website. Verder vindt de horizontale verantwoording plaats door middel van bijeenkomsten (werkoverleg, vergaderingen), memo's, (school)jaarplannen en een schoolgids. Tevens wordt het personeel op de hoogte gehouden van ontwikkelingen via de bestuurlijke website en de website van de school. De verantwoording aan de (G)MR en het bestuur vindt hoofdzakelijk plaats door middel van vergaderingen, documenten en rapportages.

1.4. Primair proces

In deze paragraaf zijn de resultaten in het primaire proces van NBS De Sterren beschreven. Waar nodig wordt verwezen naar het jaarverslag van Schoolbestuur L&E.

1.4.1. Ontwikkeling leerlingaantal

Inzicht hebben in de ontwikkeling van het aantal leerlingen is belangrijk. Het primaire proces binnen NBS De Sterren is gericht op het bieden van algemeen toegankelijk en kwalitatief hoogstaand onderwijs aan de leerlingen. Het leerlingaantal is bovendien één van de belangrijkste bekostigingsvariabelen in de Rijksmiddelen.

In onderstaande tabel is, op basis van de realisatie en de bijgestelde prognose van het Planning Verband Groningen, de ontwikkeling van het leerlingaantal van NBS De Sterren weergegeven.

01.10.2015	01.10.2016	01.10.2017	teldatum	01.10.2018	01.10.2019	01.10.2020	01.10.2021
35	41	36	Onderbouw	39	38	38	37
29	31	39	Bovenbouw	34	33	30	29
64	72	75	Totaal	73	71	68	66

Ontwikkeling leerlingaantal NBS De Sterren (teldatum 1 oktober)

Vanaf 2017 is een daling van 3% per jaar aangehouden, gelijk aan het Primair Onderwijs. Bovenstaande leerlingaantallen vormen eveneens de basis voor de meerjarenbegroting 2018 t/m 2022.

1.4.2. Organisatie en beheer

In het vorige jaarverslag is metaforisch gebruik gemaakt van een bouwplaats om de ontwikkelingen van L&E PO weer te geven. Voortbordurend op dat beeld zien we nu, in 2018, de contouren van de eerste bouwlaag boven de grond uitkomen. Tussen de steigers, gereedschappen en werklui door zie je de gemaakte keuzes uit de ontwerpfase in contouren terugkomen. Zet je dit beeld om naar L&E PO, dan zien we dat het ingezette beleid bescheiden vorm gaat krijgen in de scholen. Met enthousiasme wordt nagedacht over de volgende stap, komt energie en creativiteit vrij en gaan gesprekken over de verdieping van het vakmanschap. Het inzicht en vertrouwen neemt toe dat we samen iets moois aan het bouwen zijn. Vooral dat laatste, het versterkte gezamenlijk vertrouwen (collective efficacy) dat we vorig jaar al signaleerden, zien we in 2018 groeien.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat er nog veel te doen is, voordat we de comfortabel gebruik kunnen maken van hetgeen wat we aan het bouwen zijn. Uiteraard stuiten we op knelpunten, zijn we soms te ongeduldig, maar: we zijn op stap en bewegen in de goede richting. Dat vinden wij niet alleen, dat vind ook de inspectie van het onderwijs, die dit jaar het vierjaarlijks bestuursonderzoek uitvoerde. De bevindingen zijn op hun en onze website te lezen. In de kern zijn kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur en verantwoording en dialoog als voldoende beoordeeld. Ook voldoet het bestuur aan de eisen voor financiële continuïteit, doelmatigheid en rechtmatigheid. Bovendien constateerde de inspectie dat het bestuur een goed beeld heeft voor de sterke en minder ontwikkelde onderdelen. Voor dat laatste constateren zij dat het bestuur zich planmatig ontwikkelt in de juiste richting. Het bestuur is “in control”. Alle verificatieonderzoeken op de scholen leverden een positief beeld op. Eind 2018 hadden alle basisscholen het basisarrangement van de Inspectie van Onderwijs. Samengevat, het onderwijs is in de basis op orde en er wordt ruimte gezien voor verdieping en verbreding. Of, in andere woorden, de voorwaarden zijn gunstig voor de volgende, verdiepende en gewenste stap.

In 2018 is de verkenning van een bestuurlijke fusie opgestart die in 2019 een vervolg zal krijgen. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de jaarstukken L&E (specifiek H4).

1.4.3. Onderwijs

Centrale Eindtoets, leerwinst en referentieniveaus

De opbrengsten van het onderwijs van L&E PO moeten goed zijn. Maar opbrengsten zijn meer dan leerresultaten. Opbrengsten van het onderwijs zijn ook: samen kunnen werken, nieuwsgierig zijn, voor jezelf op willen en kunnen komen, lichaamstaal leren lezen, doorzetten, ... Daarover data verzamelen is lastig. We meten soms wat makkelijk te meten is en niet per se wat echt belangrijk is. Het voorgaande neemt zeker niet weg dat we ook goede leerresultaten willen boeken met onze leerlingen. Een kind dat van de basisschool komt moet goed kunnen lezen, schrijven, rekenen en zo meer. Een indicatie daarvan kan de Citoscore zijn en -meer recent- zijn de daarvan afgeleide referentieniveaus dat zeker ook. In het onderstaande overzicht zijn de gemiddelde Citoscores over de afgelopen vijf jaar opgenomen. Later in deze paragraaf presenteren we de referentieniveaus van de afgelopen twee jaar.

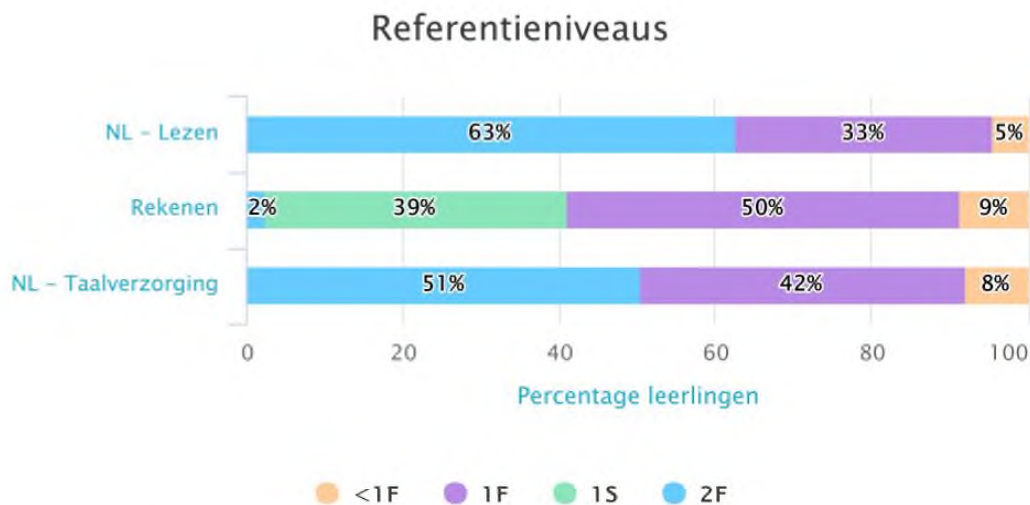
	Landelijk gemiddelde	L&E PO
2018	535,6	535,8
2017	535,6	533,4
2016	534,9	533,4
2015	535,3	535,3
2014	534,6	535,9

Belangrijker dan de verzamelde gegevens van L&E PO zijn de scores van de afzonderlijke scholen. Die gegevens worden minimaal een keer per jaar grondig geanalyseerd door de school (datamuur bespreking) en in verband gebracht met andere data. Conclusie uit die analyse zijn een belangrijke factor bij het formuleren van beleid. Bezien we de gemiddelde eindscores van de afzonderlijke scholen dan valt voorzichtig de conclusie te trekken dat de scores per jaar sterk wisselen. Dit zagen we ook in het *Kwaliteitsbeeld* (2017). Daarbij maken we wel de kanttekening dat L&E een groot aantal scholen kent met kleine eindgroepen. De gemiddelde leerresultaten van een school met dergelijke kleine eindgroepen zijn extra gevoelig voor individuele scores. Dit geldt uiteraard voor zowel (zeer) hoge als (zeer) lage scores.

Dit jaar ontvingen we de resultaten van het onderzoek dat het *GION* (een afdeling van de *RuG*) doet naar de leerresultaten en dan met name van de groei (leerwinst) ervan gedurende de schoolperiode. Deze grafieken, die leerwinst laten zien voor rekenen, lezen en spelling in de groepen 3-5 en 6-8, kunnen een ander perspectief geven aan de overige beschikbare data, zodat scholen effectiever kunnen interveniëren. Het is jammer dat de leerwinstoverzichten eenmalig beschikbaar zijn, zodat van een structurele inzet geen sprake is.

Wel structureel beschikbaar zijn de referentieniveaus¹. Zij geven op een andere manier een beeld van de kwaliteit van het onderwijs. Het volgende jaarverslag zal eerst de referentieniveaus en daarna de Citoscores gaan presenteren.

Uit onderstaande grafieken² van de referentieniveaus 2016-2017 en 2017-2018 valt op te maken dat de percentages leerlingen van L&E PO dat niet het vereiste 1F-niveau (minimumdoelen voor het einde van de basisschool) haalt voor zowel lezen, als rekenen en in 2017 ook voor taalverzorging hoger is dan het landelijke gemiddelde (resp. 2%, 7% en 4%). Omdat de referentieniveaus voortkomen uit de Cito-toetsen is het niet verwonderlijk dat de beide grafieken verschillen, omdat we al eerder vaststelden dat de Citoscores (sterk) variëren. De verschillen, zoals de scherpe daling van het percentage leerlingen dat het vereiste niveau van 1F niet haalt (van 8% naar 2%) of de stijging van de percentages leerlingen die het tweede niveau halen, lijken op het eerste gezicht niet anders dan uit leerlingkenmerken te verklaren.

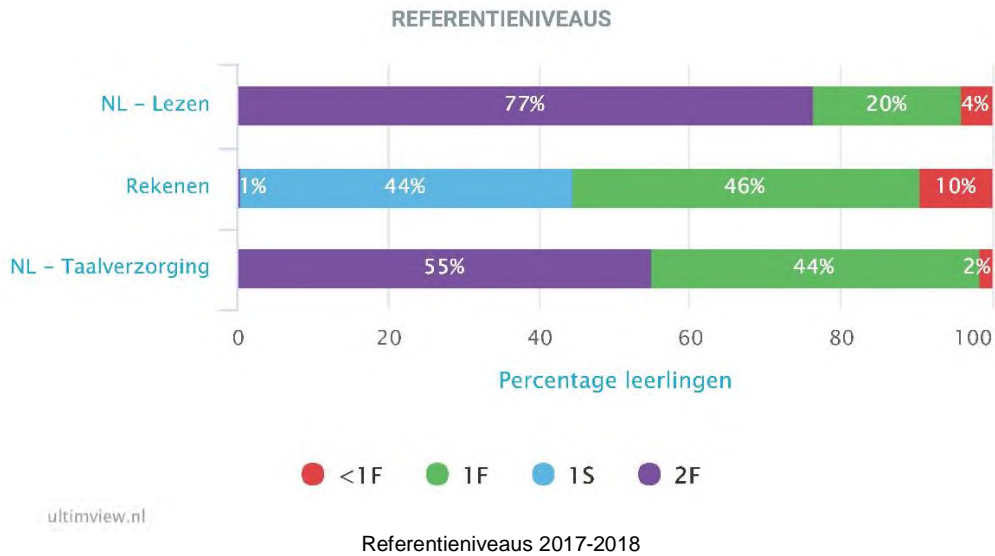
ultimview.nl

Referentieniveaus 2016-2017

¹ Rapportage referentieniveaus 2016-2017, College van Toetsen en Examens, november 2017

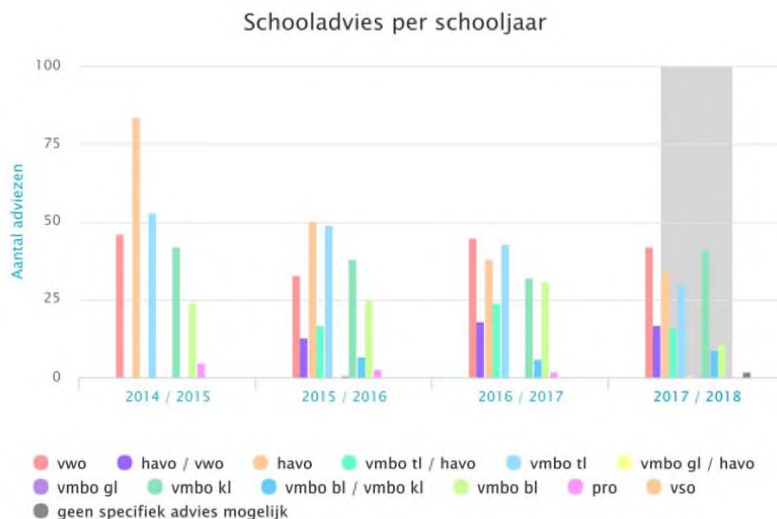
² Let op: de legenda in beide grafieken zijn verschillend weergegeven door de uitgever.

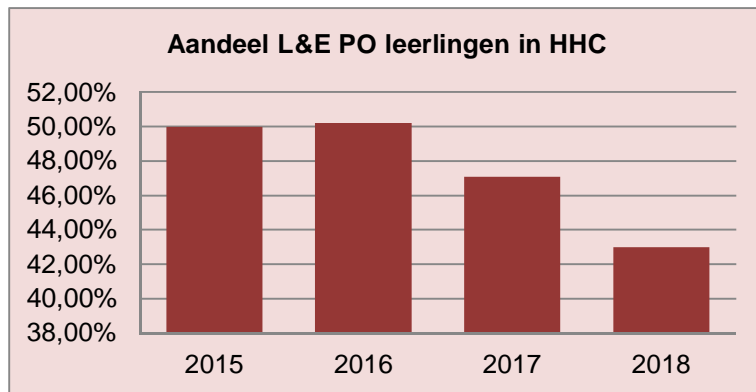
Vervolgonderwijs

Onderstaande tabel geeft de adviezen weer die de L&E-basisscholen aan haar leerlingen in groep 8 heeft gegeven voor het voortgezet onderwijs in 2015 tot en met 2018. De conclusie daarbij is het beeld van de laatste twee schooljaren redelijk overeenkomen. Verder ontvangen de scholen een rijke rapportage naar aanleiding van het nationaal cohortonderzoek onderwijs. In die rapportage krijgt de school oa informatie over de schoolpopulatie, schooladviezen, succes in het VO (prestaties en uitval) en de voorspellingskracht van de eindtoets en het schooladvies. Deze rapportages spelen eveneens een rol in de datamuurbespreking. Ook het doel is gelijk: het effectiever kunnen interveniëren.

Adviezen basisschool 2016-2018

Het aandeel leerlingen dat van L&E PO naar *Het Hogeland College* (HHC) uitstroomt is iets gedaald, zoals blijkt uit de volgende grafiek. Conclusies die uit het marktaandeelonderzoek dat in opdracht van HHC is uitgevoerd naar voren komen die betrekking hebben op het basisonderwijs, zullen we zeker ter harte nemen.

Percentage leerlingen van een L&E-basisschool naar HHC

Eind vorig schooljaar (augustus 2018) is van alle leerlingen die groep 8 van een L&E school verlaten 43% naar HHC gegaan. We verwachten dat door een intensievere samenwerking, zoals bijvoorbeeld in het project *TaalTil*, dat een betere overgang van PO naar VO tot doel heeft, dit percentage de komende jaren zal toenemen.

1.4.4. Klachtrecht

Leerlingen van een school, ouders of voogden/verzorgers van die leerlingen en personeelsleden die zich in hun belang getroffen achten door gedragingen, handelingen en beslissingen van medeleerlingen, personeelsleden of andere bij de school betrokkenen, of die zich gekwetst voelen door een benadering die zij niet op prijs stellen, kunnen zich daarover beklagen. Het Hogeland College kent een algemene klachtenregeling en een klachtenregeling inzake ongewenste intimiteiten.

Schoolbestuur is aangesloten bij de Stichting Onderwijsgeschillen, waar onder andere de Landelijke Bezwarencommissie Schoolbestuursbeslissingen (LBS) en de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC) zijn ondergebracht. De klachtenregeling en bijbehorende procedures worden jaarlijks gepubliceerd in de schoolgidsen en zijn tevens te vinden op de website.

Er zijn geen klachten binnengekomen.

1.5 Personeel

De in het Koersplan omschreven ambities zijn kaderstellend geweest voor de doelstellingen en geplande activiteiten in 2018. Voor een uitgebreide terugblik en evaluatie wordt verwezen naar het jaarverslag van Schoolbestuur L&E.

1.6 Middelen

Het beheer van de nieuwe school wordt uitgevoerd door de VCPO Noord-Groningen, waarbij de jaarlijkse groepsgebonden rijksvergoedingen (onderhoud, energie/water en publiekrechtelijke heffingen) en de vergoeding voor het onderhoudsbeheer worden overgedragen aan de beheerder van de school.

2. Continuïteitsparagraaf

Naast het in kaart brengen van de huidige financiële situatie en de verantwoording van het gevoerde beleid, waarvoor dit jaarverslag onder andere dient, is het ook goed om inzicht in het meerjarig perspectief te geven. Een belangrijk onderdeel van de planning en controlcyclus is meerjarenbegroting en de consequenties daarvan. Ook het tussentijds bijsturen van het gevoerde beleid op basis van de meest recente inzichten is een belangrijk aspect van de planning en controlcyclus.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de huidige meerjarenprognose, het effect daarvan op de balanspositie en de kengetallen. Daarnaast wordt de financiële positie afgezet tegen de ingeschatte risico's.

2.1. Meerjarenprognose

In verband met het voornemen om het schoolbestuur per 1 januari 2020 op te nemen in schoolbestuur Lauwers en Eems is de meerjarenprognose voor NBS De Sterren per 2020 onderdeel geworden van de prognose van schoolbestuur Lauwers en Eems (zie ook 1.4.2).

2.2. Meerjarenbalans

Ook hier geldt dat in verband met het eerdergenoemde voornemen de meerjarenbalans onderdeel uitmaakt van de meerjarenbalans van Lauwers en Eems.

2.3. Financiële kengetallen

Voor het inzicht wordt een aantal kengetallen gepresenteerd. Deze kengetallen worden afgezet tegen de normen van de commissie Don en tegen normen die het inspectiekader aangeeft.

Financiële kengetallen	Realisatie	Begroting
	2018	2019
Solvabiliteit 2	81,0	82,0
Rentabiliteit	-0,40%	7,86%
Liquiditeit	4,89	5,35

Kapitalisatiefactor	90,78	99,77
- Financieringsfunctie	0,64	0,65
- Transactiefunctie	17,25	17,51
- Bufferfunctie	72,89	81,61

Weerstandsvermogen 2	73,10	73,20
----------------------	-------	-------

Personele lasten/rijksbijdragen	81%	72%
Personele lasten/totale baten	80%	72%
Huisvestingratio	7%	7%

Gezien de voorgenomen samenvoeging met het schoolbestuur Lauwers en Eems op 1 januari 2020 is er geen meerjarenbegroting opgesteld.

Financiële kengetallen

Op basis van de bovenstaande kengetallen en de signaleringsgrenzen die de commissie Don en het inspectiekader aanhouden, kunnen we concluderen dat we over voldoende middelen beschikken om aan onze verplichtingen op zowel de korte als de lange termijn te voldoen en dat we risico's op zowel de korte als de middellange termijn op kunnen vangen.

Eveneens is de conclusie te trekken dat de meeste kengetallen zich aan de goede kant van de normen bevinden.

Solvabiliteit

Bij de solvabiliteit gaat het erom in hoeverre een bevoegd gezag op lange termijn, ook in tijden van tegenspoed, aan haar verplichtingen kan voldoen. Dit blijkt uit de verhouding tussen eigen vermogen en het totaal van de passiva. Absolute normen voor solvabiliteit zijn moeilijk te geven. Beoordeling van het eigen vermogen kan niet los worden gezien van de beoordeling van de hoogte van de voorzieningen. Immers, wanneer die niet toereikend zijn om de toekomstige verplichtingen te dekken, zal aanvulling vanuit het eigen vermogen moeten plaatsvinden. In geval van een gezonde financiële positie, is een ondergrens van 30% wenselijk.

Rentabiliteit

Als indicator is de rentabiliteit een waardevol trendgegeven. Rentabiliteit geeft de verhouding weer tussen het exploitatieresultaat in relatie tot de totale baten. Te grote positieve verschillen roepen vragen op betreffende het bestedingspatroon. Negatieve verschillen duiden op een te ruim financieel management, met mogelijke consequenties in de komende jaren.

Liquiditeit

Het kengetal liquiditeit geeft aan in hoeverre het bestuur in staat is om op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit blijkt uit de verhouding tussen vlottende activa en de kortlopende schulden. Voor een goede liquiditeit moet dit getal minimaal tussen de 0,5 en 1,5 liggen.

Kapitalisatiefactor

Met de kapitalisatiefactor wordt aangegeven in welke mate een organisatie haar kapitaal efficiënt inzet. Een kapitalisatiefactor ver boven de bovengrens kan, volgens de Commissie Don, duiden op het niet of niet efficiënt benutten van het kapitaal van de stichting in het vervullen van haar taken.

De kapitalisatiefactor wordt berekend op basis van de formule: (balanstotaal -/- boekwaarde G&T) / totale baten). Ten aanzien van de kapitalisatiefactor hanteert het ministerie de volgende signaleringsgrenzen:

- Kapitalisatiefactor PO/VO (excl. gebouwen en terreinen): ondergrens geen, bovengrens 35-60% (van groot naar klein bestuur);
- Kapitalisatiefactor PO/VO (incl. gebouwen en terreinen) en kapitalisatiefactor BVE, HBO en WO: De commissie Don heeft hier nog steeds geen signaleringsgrenzen voor aangegeven.

Om een bestuur in te kunnen delen in groot of klein zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd.

- Groot: 8 miljoen in het PO en 12 miljoen jaarlijkse baten in het VO;
- Klein: 5 miljoen in het PO en 6 miljoen jaarlijkse baten in het VO.

De signaleringsgrens van de sector Primair Onderwijs voor een kleine bestuur is 60%.

De Commissie Don verdeelt de kapitalisatiefactor van 60% onder in drie verschillende percentages:

1. Materiële vaste activa (exclusief gebouwen en terreinen) / financieringsfunctie	34,74%
2. Bufferliquiditeit / financiële buffer	10,00%
3. Transactieliquiditeit / transactiefunctie	15,26%

Als schoolbestuur hebben we echter besloten om zowel de kapitalisatiefactor als het weerstandsvermogen te hanteren vanwege de helderheid van dit laatste kengetal en om zodoende op nog een andere wijze na te kunnen gaan of we de ingeschatte risico's (in financieel opzicht) op kunnen vangen en of we de continuïteit van onze organisatie kunnen waarborgen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de organisatie in staat is om risico's te ondervangen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. Het ministerie heeft voor het weerstandsvermogen een onder- en bovengrens opgesteld (10% en 40%). In de onderstaande tabel zijn deze signaleringsgrenzen en hun betekenis weergegeven. De definitie van het weerstandsvermogen die hier gebruikt is: het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van alle baten in een jaar inclusief de financiële baten en exclusief de buitengewone baten.

Ultimo 2018 bedraagt het weerstandsvermogen 73,1%. Gerelateerd aan het minimaal vereiste weerstandspercentage is de conclusie dat ultimo 2018 het weerstandsvermogen toereikend is om de ingeschatte risico's op korte en middellange termijn op te vangen.

Huisvestingsbeleid

Het huisvestingsbeleid is vooral gericht op efficiënter onderhoud en het terugdringen van de onderhouds- en energie kosten.

Kwaliteitszorg

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan het 'groen houden van de school; voldoen aan de normen van de inspectie en verwerven c.q. vasthouden van het basisarrangement. In 2018 is de school bezocht door de inspectie van het onderwijs. De uitkomsten (zie de website van de inspectie en/of van schoolbestuur L&E) is dat de school van voldoende kwaliteit is. De verbeterpunten en tips zullen in het schooljaarplan van de school een plaats krijgen.

Op school is veel deskundigheid, inzet en betrokkenheid bij de medewerkers; al met al een uitstekend uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van ons onderwijs en de intentie van versterking en verbetering.

De zelfevaluatie zal scholen meer inzicht geven in het eigen handelen. Dat zal het vliegwiel zijn voor verdere schoolontwikkeling en een belangrijke motor in het bestendigen van kwaliteit.

Cultuureducatie

Wij streven er naar dat cultuuronderwijs een structurele en samenhangende plek krijgt binnen onze scholen. Wij werkten in het kader van "cultuureducatie met kwaliteit" met verschillende instellingen die succesvolle cultuureducatieve projecten ontwikkeld en uitgevoerd hebben. Daar waar sprake was van cultuureducatie ging het veelal om projecten met een einddatum. Het beleid dat wij sinds 2016 inzetten is erop gericht om de cultuur educatieve programma's die wij inhuren onderdeel te laten zijn van een samenhangend jaarprogramma.

Kwaliteit Taal en Rekenen

De instrumentele vaardigheden, taal en rekenen, vormen de kern van het curriculum van het basisonderwijs. Zij dragen voor een belangrijk deel bij aan het (school)succes van leerlingen. Het is mede daarom dat de school deze vakgebieden nauwlettend volgt. De resultaten van rekenen en wiskunde en van taal worden gedurende de hele schoolperiode, van kleuter tot de eindgroepen, diepgaand gemonitord met behulp van methode als niet-methode gebonden toetsen. De analyse daarvan speelt een rol in het vervolg van het onderwijsleerproces (didactisch handelen, aanbod en tijd). Daarnaast wordt de kwaliteit van het didactisch handelen van leerkrachten, het primaire proces, juist bij deze twee vakgebieden geobserveerd om te kunnen bepalen of dat onderwijsleerproces bijdraagt aan een optimale ontwikkeling voor de leerlingen. De school slaagt erin een goed resultaat te boeken. Dat vinden niet alleen wij, maar daar is de inspectie het mee eens.

Werkgelegenheidsbeleid

Als Schoolbestuur hanteren wij werkgelegenheidsbeleid. Werkgelegenheidsbeleid houdt in dat al ons personeel een werkgelegenheidsgarantie heeft. Mochten wij deze garantie niet meer kunnen bieden dan moeten we Decentraal Georganiseerd Overleg (DGO) voeren met de vakcentrales om te komen tot een sociaal plan. Het sociaal plan voorziet in deels vrijwillige en deels verplichte maatregelen, alle gericht op het voorkomen van gedwongen ontslag.

Daarnaast zijn er nog de volgende thema's die een hoog risico hebben waar het management alert op moet zijn:

1. Het dalende aantal leerlingen.
Loopt de afname van het aantal leerlingen in de pas met de demografische prognoses, of zal er sprake zijn van een grotere daling? Ondanks dat de school, tegen de trend in, stabiele leerlingenaantallen heeft, moeten we alert blijven, omdat het schoolbestuur door zijn beperkte grootte kwetsbaar is voor (kleine) dalingen.
2. Optimale realisatie van passend onderwijs en expertisecentrum.
Belangrijk is de hoogte van de inkomsten die ontvangen worden van het samenwerkingsverband om de ondersteuning van leerlingen te kunnen financieren. Als deze bedragen lager worden geeft dat een extra druk op de begroting.
3. Ontwikkeling en realisatie van een gedifferentieerde en efficiënte opbouw personeel dat in kan spelen op onderwijskundige veranderingen. Door de beperkte grootte van het schoolbestuur is het met name financieel kwetsbaar. Bijvoorbeeld bij tijdelijke inhuur van personeel lopen de kosten snel uit de pas met de inkomsten. Een bestuurlijke fusie met L&E kan dat risico verkleinen.

Deze ontwikkelingen zullen een wissel trekken op ons onderwijs, leerlingen en personeel. Jaarlijks actualiseren wij onze risico's. De demografische ontwikkelingen in de regio, goede resultaten en goed en tijdig inhoud kunnen geven aan onderwijskundige veranderingen vormen de belangrijkste risico's. Daarnaast worden de financiële ontwikkelingen twee keer per jaar uitgebreid in kaart gebracht. De ontwikkelingen daarvan worden in de begroting opgenomen. In de jaarrekening wordt de analyse gegeven en een oordeel over de financiële positie. Ook is de financieel boekhouding zo ingericht dat het vierogen principe wordt toegepast bij het aangaan van verplichtingen en betalingen.

3. Financiën

3.1. Samenvatting exploitatie

Het exploitatieresultaat 2018 bedraagt € 2.987 negatief. Dit is een verschil ten opzichte van de begroting van € 5.383 negatief.

3.2. Balans 2018

In onderstaand schema is de balanspositie van NBS de Sterren weergegeven.

Activa			Passiva		
	2018	2017	Eigen vermogen	2018	2017
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiele vaste activa	37.512	38.971	Algemene reserve	430.561	433.548
Financiële vaste activa	0	0	Best. Reserve publiek	0	0
			Best. Reserve privaat	0	0
	37.512	38.971		430.561	433.548
Vlottende activa					
Vorderingen	25.715	45.491	Voorzieningen	2.492	4.528
Liquide middeelen	471.636	545.376	Langlopende schulden		
			Kortlopende schulden	101.810	191.761
	497.351	590.867		104.302	196.289
Totaal activa	534.863	629.838	Totaal passiva	534.863	629.838

Balans per 31 december 2018 en per 31 december 2017

3.3. Verschillenanalyse begroting & exploitatie 2018

In onderstaande tabel is de begroting 2018 en het gerealiseerde exploitatieresultaat 2018 opgenomen.

	realisatie 2018	begroting 2018	verschil 2018
Rijksbijdragen	580.158	528.088	52.070
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	9.738	-	9.738
Overige baten	-	720	-720
Totaal baten	589.896	528.808	61.088
Personeelslasten	469.129	407.485	61.644
Afschrijvingen	11.048	12.560	-1.512
Huisvestingslasten	39.715	38.760	955
Overige lasten	72.512	70.057	2.455
Totaal lasten	592.404	528.862	63.542
Financiële baten en lasten	-480	2.450	-2.930
Saldo baten en lasten	-2.987	2.396	-5.384

Rijksbijdragen

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot.

Lumpsum personeel	14.779
Personeel- en Arbeidsmarktbeleid	16.565
Lumpsum materieel	1.389
Prestatiebox	802
Bekostiging impulsgebieden	2.158
Budget lichte ondersteuning	4.270
Bekostiging eerste opvang vreemdelingen	12.107
	<u>52.070</u>

De verschillen worden veroorzaakt doordat OCW haar normen gedurende het jaar 2018 heeft aangepast, mede in verband met de nieuwe cao. In de begroting kon hier nog geen rekening mee worden gehouden. Daarnaast was de ontvangst van de subsidie voor de eerste opvang vreemdelingen niet begroot.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

De overige overheidsbijdragen zijn hoger dan begroot, doordat er een vergoeding van de gemeente Eemsmond is ontvangen wegens schoolbegeleiding. Hier staan gelijke lasten tegenover.

Overige baten

De in de begroting opgenomen overige baten zijn niet gerealiseerd.

Personele lasten

De personele lasten zijn hoger dan begroot.

Lonen en salarissen	-45.298
Extern personeel	-15.355
Overige personele lasten	3.580
Uitkeringen Vervangingsfonds	-4.571
	<u>-61.644</u>

Lonen en salarissen en extern personeel

De lonen en salarissen en extern personeel samen over kalenderjaar 2018 vallen € 60.653 hoger uit dan begroot. Dat is 15,4% ten opzichte van de begroting en is mede te verklaren door effecten van de cao.

Overige personele lasten

De overige personele lasten zijn lager dan begroot door met name uitgaven voor schoolbegeleiding en de doorbetaling van het budget lichte ondersteuning aan de sector PO van Schoolbestuur Lauwers en Eems. Hier staan gelijke baten tegenover.

Afschrijvingen huisvestingslasten

De gerealiseerde afschrijvingen zijn wat lager dan begroot, als gevolg van achterblijvende investeringen. De huisvestingslasten komen globaal uit zoals is geraamd.

Overige instellingslasten

Van de verschillen wordt het volgende overzicht gegeven:

Accountant	-25
Leermiddelen	2.046
ICT	-2.669
Reproductie	-381
Testen en toetsen	-1.237
Culturele vorming	601
Overige onderwijslasten	-840
	<u>-2.455</u>

Op hoofdlijnen wijken de posten niet veel af, behalve dat er voor leermiddelen en culturele vorming minder is uitgegeven dan geraamd en voor de overige posten meer dan begroot.

Financiën

De bankkosten overschrijden de ontvangen rente.

3.4. Verschillenanalyse exploitatie 2018 en 2017

Voor het inzicht wordt op hoofdlijnen de ontwikkeling van het exploitatieresultaat ten opzichte van het voorgaand kalenderjaar weergegeven. De cijfers zijn als volgt:

	realisatie 2018	realisatie 2017	verschil
Rijksbijdragen	580.158	526.549	53.609
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	9.738	12.215	-2.477
Overige baten	-	19.069	-19.069
Totaal baten	589.896	557.833	32.063
Personeelslasten	469.129	408.236	60.893
Afschrijvingen	11.048	12.492	-1.444
Huisvestingslasten	39.715	39.947	-232
Overige lasten	72.512	78.623	-6.111
Totaal lasten	592.404	539.298	53.106
Financiële baten en lasten	-480	-481	1
Saldo baten en lasten	-2.987	18.054	-21.042

De verklaring van de grootste verschillen zijn:

Rijksbijdragen

De subsidies zijn als gevolg van prijsaanpassingen, mede als gevolg van de nieuwe cao naar boven bijgesteld en er is in 2018 een subsidie ontvangen voor de eerste opvang vreemdelingen die in 2017 niet is ontvangen.

Overige baten:

In deze post was in 2017 sprake van een opbrengst uit detachering waarvan in 2018 geen sprake meer was.

Personeelslasten:

De personeelslasten zijn hoger dan in 2017. Dit is het gevolg van hogere cao lonen en inzet van meer personeel en extern personeel.

Afschrijvingslasten:

De afschrijvingslasten zijn lager dan in 2017. De oorzaak daarvan is dat activa volledig zijn afgeschreven en daar staan geen vervangingsinvesteringen tegenover.

Huisvestingslasten:

De huisvestingslasten zijn met een gering bedrag afgenomen en worden hier niet nader toegelicht.

Overige lasten:

De belangrijkste posten die de lagere overige lasten verklaren zijn:

Lagere kosten administratiekantoor (€ 1.718), lagere uitgaven voor leermiddelen (€ 7.109), hogere uitgaven voor ICT licenties (€ 2.801) en hogere uitgaven voor testen en toetsen (€ 1.078).

4. Verslag van de toeziende bestuursleden

Goed bestuur verlangt van de toeziende bestuursleden dat zij verantwoording afleggen in een eigen jaarverslag. Doel is dat de lezer een goed beeld van en inzicht krijgt in de verantwoordelijkheden van de toeziende bestuursleden. In de werkzaamheden van toeziende bestuursleden zijn de volgende aspecten te onderscheiden:

- Het uitoefenen van toezicht;
- Klankborden en adviseren;
- Werkgeverschap;
- Nemen van statutair vereiste besluiten;
- Evaluatie van het eigen functioneren.

Deze zaken worden hieronder toegelicht, waarna nog kort wordt ingegaan op de samenstelling van het toezichthoudende deel van het algemeen bestuur en enkele bijzonderheden.

Het uitoefenen van toezicht

De toezichthoudende bestuursleden zien erop toe dat de directeur bestuurders op adequate wijze Lauwers & Eems besturen en vertegenwoordigen. In 2018 hebben de toeziende bestuursleden onder andere de volgende zaken inhoudelijk behandeld:

- De jaarrekening 2017, deze is ook goedgekeurd;
- Tussentijdse integrale managementrapportages in april en augustus; besproken en goedgekeurd;
- De jaarplannen, de begrotingen en meerjarenbegrotingen, investeringsbegrotingen en liquiditeitsbegroting 2019; deze zijn eveneens goedgekeurd.

Voordat de bovenstaande onderwerpen in het bestuur behandeld worden heeft de auditcommissie financiën hier al naar gekeken en zijn de voorgestelde wijzigingen verwerkt in het voorstel aan het bestuur. In de auditcommissie hebben drie toezichthouders, de twee directeur bestuurders en de adviseur van de bestuurders zitting. De auditcommissie vergadert ongeveer 14 dagen voorafgaand aan de bestuursvergadering.

Daarnaast vormt een deel van de auditcommissie ook de treasurycommissie. In samenspraak met onze externe adviseur (Rabobank) zijn de beleggingen en de liquiditeitenplanningen doorgenomen en het beleid goedgekeurd. De lidmaatschappen van de toezichthouders in de diverse commissies staan verderop in dit verslag vermeld.

Het bestuur van de Stichting Lauwers & Eems werkt vanuit het one-tier boardmodel. In dit model maken zowel de toezichthouders als de directeur-bestuurders deel uit van het algemeen bestuur. De twee directeur-bestuurders vormen samen het dagelijks bestuur. Alleen een niet uitvoerende bestuurder mag de taak van voorzitter van het algemeen bestuur vervullen. Het verwachte voordeel van een one-tier board is dat bestuurders eerder en meer informatie krijgen, omdat ze medeverantwoordelijk zijn voor de besluitvorming. Ook de betrokkenheid van de toezichthoudende bestuursleden wordt hierdoor groter.

Klankborden en advies

De toeziende bestuursleden treden ook op als sparringpartner van de directeur-bestuurders door advies te geven. De opvatting van de toeziende bestuursleden is zich hierin terughoudend op te stellen om recht te doen aan eigenstandige verantwoordelijkheden in het kader van de scheiding tussen bestuur en toezicht.

Conform de wettelijke bepalingen wordt er door het toezichthoudende deel van het bestuur er naar gestreefd om twee keer per jaar overleg te voeren met de belangrijkste medezeggenschapsorganen, de GMR-PO en de MR-HHC. Op de agenda in 2018 stond vooral een nadere wederzijdse

kennismaking omdat aan beide kanten van de tafel veel nieuwe gezichten zijn aangetreden. De inhoudelijke onderwerpen zoals die besproken zijn worden door de toezichthouders als belangrijke informatie gebruikt om hun toezichthoudende rol goed te kunnen uitvoeren. Bij zowel het PO als het VO is de toekomst van het onderwijs in onze krimpregio aan de orde geweest en de mogelijkheden die samenwerking met andere besturen kunnen bieden in de vorm van een samenwerkingsschool. Vanuit de GMR-PO is aangegeven dat de verschillende belangrijke juridische documenten van de school moeilijk benaderbaar zijn. Hierover zijn afspraken gemaakt om dit in 2019 te verbeteren. In het verslagjaar zijn de PO-scholen De Wierde in Adorp en De Tiggeldobbe in Winsum door het bestuur bezocht en dat geldt ook voor de HHC-vestigingen van het Havo-Vwo in Warffum en de Dalton-VMBO scholen Wehe Den Hoorn.

Werkgeverschap

De toeziende bestuursleden zijn de werkgever van de directeur-bestuurders. Statutair is vastgelegd dat de toeziende bestuursleden de directeur-bestuurders benoemen en ontslaan, hun arbeidsvoorwaarden vaststellen en de prestaties van de directeur-bestuurders beoordelen. In de remuneratiecommissie, bestaande uit drie toezichthoudende bestuursleden, wordt het functioneren van de bestuurders geëvalueerd en de prestaties beoordeeld.

In het kader van de Wet Normering Topinkomens is t.b.v. 2018 een klassenindeling WNT vastgesteld en is deze gehanteerd. Tevens is de voorgeschreven toets uitgevoerd om vast te stellen of de bezoldiging van de directeur-bestuurders binnen de normen van de WNT blijft. De uitkomst is dat de bezoldiging daarbinnen blijft. De heer W. van Wageningen, directeur-bestuurder VO, is per 1 augustus 2018 met eervol ontslag gegaan en er is voor wat betreft de rectorfunctie bij het Hogeland College een interim-rector aangetrokken in de persoon van mw. A. Schaafsma. De heer A. Fickweiler, directeur-bestuurder PO, heeft de bestuurstaken waargenomen. Begin 2019 is mw. A. Schaafsma op basis van een breed draagvlak binnen de organisatie en met inachtneming van de daarvoor geldende benoemingsprocedure benoemd als directeur-bestuurder VO.

Statutair vereiste besluiten

In de statuten is vastgelegd dat de directeur-bestuurders voorafgaande schriftelijke goedkeuring behoeven van de toeziende bestuursleden voor het nemen van besluiten betreffende het vaststellen van het strategisch beleid, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag. In dat kader hebben de toeziende bestuursleden goedkeuring verleend aan de jaarplannen en begrotingen 2019 en het jaarverslag over 2017. In 2018 is het traject om te komen tot een nieuw Koersplan voor de komende vier gestart. De intentie is om dit traject in het eerste halfjaar van 2019 verder op te pakken.

Evaluatie eigen functioneren

Jaarlijks evalueren de toezichthoudende bestuursleden hun eigen functioneren. Voor het jaar 2018 heeft dat direct na afloop van het jaar plaatsgevonden.

Daaruit zijn onderwerpen naar voren gekomen die gebruikt worden om het toezicht te verbeteren. Het toezichts- en toetsingskader zal nog verder worden uitgewerkt en zal in 2019 worden vastgesteld. Daarbij dienen alle relevante juridische belangrijke openbare stukken, zoals de statuten en het bestuursreglement allemaal goed vindbaar bij elkaar op onze website geplaatst te worden. De klokkenluidersregeling wordt getoetst op de actualiteit en wordt daarna op de website geplaatst. De governance code voor het PO en VO verschillen op een aantal punten van elkaar en daarom moet een keus worden gemaakt uit een van beide codes voor onze organisatie. (De keus is begin 2019 gemaakt voor de governance code van het PO, omdat die het beste aansluit bij onze organisatie.) Het voorbereiden van agendapunten vanuit de remuneratiecommissie verdient meer aandacht.

Relatie met de accountant

De jaarlijkse accountantscontrole over 2018 is voor de tweede keer uitgevoerd door accountantskantoor Hofsteenge Zeeman Groep uit Groningen. De rapportage aan de toeziende bestuursleden en de directeur-bestuurder over de uitkomsten controle 2018 en overige informatie werd, zoals gebruikelijk, door de accountant in een bijeenkomst met de toeziende bestuursleden besproken.

Samenstelling

In 2018 is de laatste openstaande vacature van toezichthouder binnen het bestuur ingevuld. Samen met de beide medezeggenschapsorganen is een profiel opgesteld voor een kandidaat met een juridische achtergrond, die tevens als vicevoorzitter kan gaan functioneren. Na een selectieprocedure door de Benoemingsadvies Commissie is de vacature ingevuld door de benoeming van mevrouw Mr. M.D.F.H. van Herwijnen. De samenstelling van het toezichthoudende deel van het bestuur is daarmee zoals op bladzijde 6 is weergegeven.

Overzicht nevenfuncties bestuursleden in 2018

De heer drs. H.G. Hoek - voorzitter

- Hoofd Bureau Eemsdelta\EZ, Eemsdelta Gemeenten – bezoldigd
- Voorzitter Stichting Museum Menkemaborg (Groninger borg museum plus landgoed) – onbezoldigd
- Voorzitter Stichting Groninger Week Uithuizen (drie jaarlijks cultuur evenement) – onbezoldigd
- Lid 4 mei Comité Uithuizen – onbezoldigd

Mevrouw drs. A.A.M Schaafsma – interim-rector VO

- Educatief auteur bij de uitgeverij Staal&Roeland voor de leergangen SPQR (Latijn) en Argo (Grieks) – bezoldigd
- Eigen bedrijf (slapend): onderwijsadvies 'perspectief op leren' – bezoldigd
- Voorzitter van de financiële Adviescommissie voor Subsidies en Projecten van de Vrouwen van Bethanië in Utrecht – onbezoldigd
- Member of the Honorary Board bij 'Lay Centre at Foyer Unitas' in Rome – onbezoldigd

De heer drs. A. Fickweiler – directeur-bestuurder PO

- Lid Raad van Advies – NHL Stenden Hogeschool – onbezoldigd
- Secretaris Bovenschoolse Directies Openbaar onderwijs Groningen (BDOG) – onbezoldigd

Mevrouw drs. E.M. Rodenburg – lid

- Adviseur CMO Stamm – bezoldigd
- Voorzitter van tennisvereniging (TIOL) Zuidhorn – onbezoldigd

Mevrouw J.J. Kelder MHD – lid

- Boardroomconsultant Wagner Group – bezoldigd

De heer W.R. Duursema RA – lid

- Directeur Duursema Interim Management – bezoldigd
- Commissaris Greenport Ontwikkelingsmaatschappij BV, Noordwijkerhout – bezoldigd
- Lid RvC Omala NV te Lelystad (Ontwikkelingsmaatschappij van gemeente Almere, gemeente Lelystad en provincie Flevoland) – bezoldigd
- Penningmeester Stichting Museum Menkemaborg te Uithuizen – onbezoldigd

Mevrouw M.D.F.H. van Herwijnen – lid

- Voorzitter regioafdeling Groningen Stad en Ommeland Nationale Vereniging De Zonnebloem – onbezoldigd

Overige bijzonderheden

Het Hogeland College viert in het schooljaar 2018-2019 het 150-jarige bestaan. In 1868 opende de eerste Rijks HBS in Warffum haar deuren voor 32 leerlingen. Inmiddels is de Rijks HBS uitgegroeid tot een scholengemeenschap voor vwo-plus, vwo, havo, dalton-vmbo en tl-havo. In het najaar van 2018 is een aantal lustrumactiviteiten georganiseerd, waaronder twee grote reünies en een symposium. De toezichthouders willen hun waardering uitspreken richting alle commissieleden en andere betrokkenen die met inzet van veel energie en enthousiasme deze activiteiten tot een daverend succes hebben gemaakt.

In het belang van onze regio en het onderwijsaanbod in ons gebied willen wij als toezienende bestuursleden duidelijk uitspreken wel op hoofdlijnen vast te willen houden aan de beleidsmatige uitgangspunten voor het PO, zoals we die met elkaar in 2014 afgesproken hebben. We hanteren hierbij een aantal criteria om ons beleid hieraan te toetsen: kwaliteit/schoolgrootte, duurzaamheid, goed werkgeverschap, keuzemogelijkheid en onderwijs-nabijheid. Daarbij is het essentieel de financiële randvoorwaarden goed ingevuld te krijgen. Het belang van een goed onderwijsaanbod in de regio zien we als een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid en is het uitgangspunt van ons beleid. Daarom zijn we actief in gesprek met andere besturen en scholen over vormen van samenwerking.

Onze scholen bevinden zich in het verslagjaar in drie gemeenten, de gemeente Eemsum, de gemeente Winsum en de gemeente De Marne. Deze drie gemeenten gaan per 1 januari 2019 samen met de gemeente Bedum op in de nieuwe gemeente Het Hogeland. Daarbij is een klein deel van de gemeente Winsum, het Middag-Humsterland, gegund aan de nieuwe gemeente Westerkwartier. Onze scholen zullen zich dan vanaf 1 januari 2019 vrijwel uitsluitend, op twee PO-scholen na, in de nieuwe gemeente Het Hogeland bevinden.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag en de jaarrekening over 2018 zorgvuldig zijn samengesteld en een goede weergave zijn van de activiteiten en het gevoerde beleid in 2018. De toezienende bestuursleden gaan dan ook over tot goedkeuring van dit jaarverslag.

Aldus goedgekeurd op 25 juni 2019

Namens de toezienende bestuursleden,

drs. H.G. Hoek, voorzitter

Vastgesteld,

Drs. A. Fickweiler, directeur bestuurder PO

Basisscholen
Lauwers Eems PO

Jaarrekening 2018

A1 Grondslagen

1 Algemeen

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de L&E Uithuizermeeden en Godlinze en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij de inrichting van de jaarrekening is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, RJ 660 en Titel 9 Boek 2 BW gehanteerd. De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's. In de balans is het resultaatbestemmingsvoorstel reeds verwerkt. De waardering van de activa en passiva vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de betreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Continuïteit: de jaarrekening is opgesteld onder de veronderstelling van continuïteit van de organisatie en diens activiteiten.
Stelselmatigheid: Het stelsel van waardering van activa en passiva en het bepalen van het resultaat is ten opzichte van het vorig boekjaar niet gewijzigd.

Financiële instrumenten

De L&E Uithuizermeeden en Godlinze heeft alleen primaire financiële instrumenten, voor de grondslagen wordt verwezen naar de behandeling per post.

Materiële vaste activa

De investeringen in meubilair, ICT en onderwijsleerpakket worden op de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De Materiële vaste activa worden lineair afgeschreven van de maand van aanschaf. Investeringsubsidies die ontvangen zijn, worden in mindering gebracht op de investering. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en gearmortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve publiek

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van L&E Uithuizermeeden en Godlinze

Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen worden geboekt maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn. Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorziening ambtsjubileum

Voor op de balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubileum is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De percentages gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet bedragen respectievelijk 2,5% en 2%. De aangeleverde uitgangspunten zijn conform de VOSABB aangeleverde modellen. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de de staat van baten en lasten.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

L&E Uithuizermeeden en Godlinze heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioenregeling.

Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP.

Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 28 februari 2019 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 100,5%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. In het jaar van investeren wordt afgeschreven op basis van de door het bestuur gemaakte keuzen.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente-opbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.

1. Activa		31 december 2018	31 december 2017
Vaste Activa			
1.2	Materiële vaste activa	37.512	38.971
<u>Totaal vaste activa</u>		<u>37.512</u>	<u>38.971</u>
Vlottende activa			
1.5	Vorderingen	25.715	45.491
1.7	Liquide middelen	471.636	545.376
<u>Totaal vlottende activa</u>		<u>497.352</u>	<u>590.867</u>
<u>Totaal activa</u>		<u>534.863</u>	<u>629.838</u>
2. Passiva		31 december 2018	31 december 2017
2.1	Eigen vermogen	430.561	433.548
2.2	Voorzieningen	2.492	4.528
2.4	Kortlopende schulden	101.810	191.762
<u>Totaal passiva</u>		<u>534.863</u>	<u>629.838</u>

Model B: Staat van baten en lasten over 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3. Baten			
3.1 Rijksbijdrage OCW	580.158	528.088	526.549
3.2 Overige overheidsbijdragen	9.738	-	12.215
3.5 Overige baten	-	720	19.069
Totaal baten	<u>589.896</u>	<u>528.808</u>	<u>557.833</u>
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	469.129	407.485	408.236
4.2 Afschrijvingen	11.048	12.560	12.492
4.3 Huisvestingslasten	39.715	38.760	39.947
4.4 Overige lasten	<u>72.512</u>	<u>70.057</u>	<u>78.623</u>
Totaal lasten	<u>592.403</u>	<u>528.862</u>	<u>539.298</u>
Saldo baten en lasten	<u>-2.507</u>	<u>-54</u>	<u>18.535</u>
5 Financiële baten en lasten	-480	2.450	-481
<u>Resultaat</u>	<u>-2.987</u>	<u>2.396</u>	<u>18.054</u>
<u>Resultaat na belastingen</u>	<u>-2.987</u>	<u>2.396</u>	<u>18.054</u>
<u>Nettoresultaat</u>	<u>-2.987</u>	<u>2.396</u>	<u>18.054</u>

Model C: Kasstroomoverzicht

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	-2.507	18.536
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	11.048	12.492
Mutaties voorzieningen	-2.036	-2.481
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Vorderingen (-/-)	19.776	-20.264
Schulden	<u>-89.952</u>	<u>98.196</u>
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	-63.671	106.480
Betaalde interest (-/-)	-480	-481
	-480	-481
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:</u>	<u>-64.151</u>	<u>105.999</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA (-/-)	-9.590	-
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:</u>	<u>-9.590</u>	<u>-</u>
Mutatie liquide middelen	-73.740	105.999
Beginstand liquide middelen	545.376	439.377
Mutatie liquide middelen	<u>-73.740</u>	<u>105.999</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>471.636</u></u>	<u><u>545.376</u></u>

1. Activa

1.2 Materiele vaste activa

	cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2018	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 1 januari	Boekwaarde per 1 januari 2018	Mutaties 2018			Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2018	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018
				Investerings	Des- investeringen	Afschrijvingen			
1.2.2 Inventaris en apparatuur	126.580	94.693	31.887	-0	-	8.255	126.580	102.949	23.631
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	79.140	72.056	7.084	9.590	-	2.793	88.730	74.849	13.881
<u>Materiele vaste activa</u>	205.720	166.749	38.971	9.590	-	11.048	215.310	177.798	37.512

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.

Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 500,-.

Onder andere vaste bedrijfsmiddelen vallen de leermiddelen.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

-Meubilair	15 jaar
-Technisch inventaris	5 jaar
-ICT	5 jaar
Leermiddelen	8 jaar

Model VV: Voorraden en vorderingen

	31 december 2018	31 december 2017
1.5	<u>Vorderingen</u>	
1.5.1		-
1.5.2	25.715	26.422
1.5.8	-	19.069
	<u>25.715</u>	<u>45.491</u>
	<u>Uitsplitsing</u>	
1.5.8.1	-	19.069
1.5.8	-	19.069

Model EL: Effecten en Liquide middelen

1.7 Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
1.7.2 Tegoeden op bank- en girorekeningen	<u>471.636</u>	<u>545.376</u>
<u>Liquide middelen</u>	<u><u>471.636</u></u>	<u><u>545.376</u></u>

Model EV: Eigen vermogen

	Stand per 1 januari 2018	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2018
2.1.1 Algemene reserve	433.548	-2.987	-	430.561
<u>Eigen Vermogen</u>	<u>433.548</u>	<u>-2.987</u>	<u>-</u>	<u>430.561</u>

Model VL: Voorzieningen en langlopende schulden

2.2 Voorzieningen

	Stand per 1 januari 2018	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31 december 2018	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1 Personeelsvoorziening	4.528		2.036			2.492	-	2.492
<u>Voorzieningen</u>	4.528	-	2.036	-	-	2.492	-	2.492

Toelichting

De personele voorziening betreft de voorziening jubilea.

Model KS: Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden		31 december 2018	31 december 2017
2.4.3	Crediteuren	8.107	11.038
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	16.346	15.523
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen		-
2.4.9	Overige kortlopende schulden	67.391	154.468
2.4.10	Overlopende passiva	9.966	10.733
Kortlopende schulden		101.810	191.762
Uitsplitsing			
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	16.346	15.523
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>		-
<u>2.4.7</u>	<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>16.346</u>	<u>15.523</u>
2.4.9.2	<i>Overige</i>	223	64.282
2.4.9.2	<i>RC L&E</i>	67.168	90.186
<u>2.4.9</u>	<u>Overige kortlopende schulden</u>	<u>67.391</u>	<u>154.468</u>
2.4.10.5	<i>Vakantiegeld en -dagen</i>	9.966	10.733
<u>2.4.10</u>	<u>Overlopende passiva</u>	<u>9.966</u>	<u>10.733</u>

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Het bestuur heeft geen "niet uit de balans blijkende verplichtingen".

Model G: Verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	Prestatie afgerond
			Ja/nee
N.v.t.			

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub B en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
			€	€	€	€
N.v.t.						
totaal			-	-	-	-

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	bedrag toewijzing	saldo 1-1-2018	ontvangen in verslagjaar	lasten in verslagjaar	totale kosten 31-12-2018	saldo nog te besteden 31-12-2018
			€	€	€	€	€	€
N.v.t.								
totaal			-	-	-	-	-	-

Het bestuur heeft geen subsidie ontvangen met betrekking tot Onderwijs Netwerk Ondernemen.

Jaar	Kenmerk	A. Begroten Projectkosten	B. Subsidie toewijzing	C. Projectkosten	D. Subsidie vaststelling	Te verrekenen
		€	€	€	€	€
2009						
2010						
2011						
2012						
2013						

Model OB: Opgave overheidsbijdragen

3.1 Rijksbijdragen

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.1.1	518.479	485.747	480.865
3.1.2	43.665	28.596	27.612
3.1.4	18.015	13.745	18.072
	<u>580.158</u>	<u>528.088</u>	<u>526.549</u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.2.2	9.738		12.215
	<u>9.738</u>	-	<u>12.215</u>

Model AB: Opgave andere baten

3.5 Overige baten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
3.5.6	-	720	19.069
	<u>-</u>	<u>720</u>	<u>19.069</u>

Model LA: Opgave van de lasten

4 Lasten

4.1 Personele lasten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.1.1	357.389	312.090	305.659
4.1.2	112.169	100.395	105.845
4.1.3	429	5.000	3.268
<u>Personele lasten</u>	<u>469.129</u>	<u>407.485</u>	<u>408.236</u>

Uitsplitsing

4.1.1.1	<i>Brutolonen en salarissen</i>	254.698		222.833
4.1.1.2	<i>Sociale lasten</i>	72.780	-	55.972
4.1.1.3	<i>Pensioenpremies</i>	29.911	-	26.853
	<u>Lonen en salarissen</u>	<u>357.389</u>	<u>-</u>	<u>305.658</u>
4.1.2.2	<i>personeel niet in loondienst</i>	98.105	82.750	77.283
4.1.2.3	<i>overige</i>	14.065	17.645	28.562
	<u>Overige personele lasten</u>	<u>112.169</u>	<u>100.395</u>	<u>105.845</u>

4.2 Afschrijvingslasten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.2.2	11.048	12.560	12.492
<u>Afschrijvingslasten</u>	<u>11.048</u>	<u>12.560</u>	<u>12.492</u>

4.3 Huisvestingslasten		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.3.1	Huur	38.891	38.760	39.576
4.3.3	Onderhoud	-	-	170
4.3.6	Heffingen	824	-	-
4.3.8	Overige huisvestingslasten	-	-	201
	<u>Huisvestingslasten</u>	<u>39.715</u>	<u>38.760</u>	<u>39.947</u>
4.4 Overige lasten		Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	11.679	12.400	13.742
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	12.353	11.350	17.229
4.4.4	Overig	48.479	46.307	47.652
	<u>Overige lasten</u>	<u>72.512</u>	<u>70.057</u>	<u>78.623</u>
Specificatie honorarium				
4.4.1.1	<i>Onderzoek jaarrekening</i>	3.025	3.000	3.000
	<u>Accountantslasten</u>	<u>3.025</u>	<u>3.000</u>	<u>3.000</u>

Model FB: Financiële baten en lasten

5 Financiële baten en lasten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
5.5 Rentelasten (-/-)	-480	-550	-481
<u>Financiële baten en lasten</u>	<u>-480</u>	<u>2.450</u>	<u>-481</u>

Model E: Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm		Code activiteiten	Eigen vermogen		Art2:403 BW		Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
	2018	Statutaire zetel		31-12-2018 Eur	Resultaat 2018	BW Ja/Nee			
Schoolbestuur voor Primair en Voortgezet onderwijs tussen Lauwers en Eems	Stichting	Warfum	4	8.755.119	333.536	n.v.t.		100	Nee
				-	-	-			
				-	-	-			
				-	-	-			

Op grond van artikel 2.407 lid 1a BW is consolidatie achterwege gebleven vanwege het geringe belang (2,95%) van NBS de Sterren op het balanstotaal van Schoolbestuur L&E.

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector

De directeur-bestuurder (PO) van Schoolbestuur L&E is ook verantwoordelijk voor de NBS de Sterren. De loonkosten worden verantwoord bij Schoolbestuur L&E.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Schoolbestuur L&E is € (klasse D). Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur)

van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van het bestuur bedraagt voor

de voorzitter 15% (€) en voor de overige leden 10% (€) van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Omdat directeur bestuurder sector PO en de toezichthouders ook deze taak voor het Schoolbestuur van de Sterren uitoefenen, wordt 95% van de kosten verantwoord bij L&E en 5% bij de Sterren.

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Vermelding topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen 1 (vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking)

Naam Voorz. j/n	Functie	Ingang dienstverband	Einde dienstverband	Omvang dienst- verband in FTE	Beloning €	Belastbare onkosten- vergoeding €	Voorzieningen beloning termijn op €	Uttkeringen wegens beëindiging dienstverband €	Totaal bezoldiging	Motivering overschrijding
2018										
dhr. A. Fickweiler	directeur-bestuurder	1-6-2016	Nvt	1	89.039	-	12.802	-	5.092	
2017										
dhr. A. Fickweiler	directeur-bestuurder	1-6-2016	Nvt	1	87.940	-	12.257	-	5.010	

Vermelding toezichthouders (lid van het hoogste toezichthoudend orgaan)

Functie of functies	Naam	Voorzitter j / n	Duur dienst- verband	Beloning €	Belastbare onkosten- vergoeding €	Voorzieningen beloning termijn op €	-/ Onverschuldigd betaald bedrag €	Totaal bezoldiging 2018
Voorzitter	drs. H.G. Hoek	j	1/1 - 31/12	263	-	-	-	263
Algemeen bestuurslid	W.R. Duursema RA	n	15-4-31-12	370	-	-	-	370
Algemeen bestuurslid	J. Kelder	n	15-4-31-12	317	-	-	-	317
Algemeen bestuurslid	drs. E.M. Rodenburg	n	1/1 - 31/12	317	-	-	-	317
Algemeen bestuurslid	M.D. van Herwijnen	n	1/7 - 31/12	132	-	-	-	132
	2017							
Voorzitter	drs. H.G. Hoek	j	1/1 - 31/12	362	-	-	-	362
Algemeen bestuurslid	W.R. Duursema RA	n	15/4 - 31/12	259	-	-	-	259
Algemeen bestuurslid	J. Kelder	n	15/4 - 31/12	182	-	-	-	182
Algemeen bestuurslid	drs. E.M. Rodenburg	n	1/1 - 31/12	257	-	-	-	257

Vermelding niet-topfunctionarissen (andere functionarissen van wie de bezoldiging c.q. de ontslagvergoeding de norm overschrijdt)

Geen

Overige gegevens

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.
Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2018

€ (2.987) wordt onttrokken aan de algemene reserve

€ (2.987) totaal resultaatverdeling

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 47945
Naam instelling L&E Uithuizermeeden en Godlinze
Adres Willem de Merodelaan 5
Postcode 9982 LK
Plaats Uithuizermeeden
Telefoon 0592-217628

			Aantal leerlingen		
			Sector	2018	2017
BRIN-nummers	15CG	NBS de Sterren	PO	73	71

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het toezien bestuurs van de Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eems-stichting

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eems-stichting te gemeente Eemsmond gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eems-stichting per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2018.
2. De staat van baten en lasten over 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eems-stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 11.000. De materialiteit is gebaseerd op 2% van de totale baten.

De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 17.000, deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3. Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018. In deze paragraaf van het Onderwijsprotocol OCW 2018 zijn tevens voor diverse posten/onderwerpen een specifieke materialiteit en specifieke opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het toezienend bestuur overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle gecontroleerde afwijkingen boven de € 550 op rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen werkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag
- Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en het toezienend bestuur voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regelgeving jaarverslaggeving onderwijs.

De directeur-bestuurder is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepaling.

In dit kader is de directeur-bestuurder tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten en fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het toezienend bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
  - Dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.
  - Van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.

Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toeziend bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 25 juni 2019

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. E. Vriesen RA